

Iunio de Praed. Coll. Animado., 25, a). En dus laten we de menschen niet op de uitverkiezing als grond en bron zich verlaten, doch op het WOORD.
Ik ben het daarmee eens.

En als ik nu in de Dordtsche Leerregels aantref deze woorden:

Gelijk het God nu beviel heeft dit zijn werk der genade DOOR (daar heb je bron en oorzaak!) de prediking des Evangelies in ons te beginnen, alzoo bewaart, achtervolgt, en volbrengt Hij het door het hooren, lezen en overleppen daarvan, mitsgaders door VERMANINGEN, BEDREIGINGEN, beloften en het gebruik der H. Sacramenten. — wel, dan zou ik, daarop wijzende, willen zeggen: als ik in Amerika kwam, en me zou melden als lid van de kerk, die daar is, en die bekend stond, tot op korten tijd, als op de drie formulieren en op niets anders gegrond, en ze zouden me zeggen: kom maar binnen, mits: eerst deze verklaring teekenen, dan zou ik zeggen: 't valt me een beetje tegen; ik dacht dat jullie geleerd hadden van Kalamazoo, maar ik TEEKEN DAT NU NIET. Ik zou het met genoegen aangehoord hebben als het geen formule was, die als criterium wou dienen. Maar nu het dat wel is, zeg ik: ik doe het niet, en de schuld is niet bij mij, als we elkaar nu verder groeten tot de tijd wat beter is; want ik heb me gemeld, en ik meen gereformeerd te wezen, en ik ga noch voor Berkouwers misverstanden, noch voor die van anderen, al zijn ze ook nog zoo goed gereformeerd, op zij. Zijn ze supralapsariër? Twissus ook. Maar die zei nog: verkiezing geen bron, geen oorzaak, maar grond. En oorzaak is: het Woord. Inclusief de bedreiging.

En een bedreiging is zinloos, als ge het evangelie laat op gaan in een niet nader verklaarde onvoorwaardelijke belofte, en daarmee uit. Onvoorwaardelijk, dat is een term met duizend wendingen. Twissus zei: zelfs de zaligheid der uitverkorenen, zelfs die wil God nog voorwaardelijk, onder conditie — die Hij overigens zelf wel scheppen zal. Maar Hij houdt mij aan een woord-met-dreiging: want voorspellen is wat anders dan beloven.

En zoo komen we dan vanzelf aan die meergenoemde uitdrukking, die we nu eens nader moeten bekijken: hier zijn ze:

- a) „dat de zegeningen des verbonds alleen voor de uitverkorenen zijn” (let op: er staat: zegeningen; is de roeping ook een zegening, en dus ook alleen voor de uitverkorenen?);
- b) „dat de belofte des Evangelies alleen den geloovigen geldt, t.e. den uitverkorenen” (vraag: wat beteekent dat moeilijke woord „gelden”, waarover vandaag alle filosofen aan 't schrijven zijn?);
- c) „als de belofte Gods hun (den kleinen kinderen) geldt, dan moet die belofte onfeilbaar en onvoorwaardelijk zijn, en kan daarom alleen den uitverkorenen gelden” (vraag: wat is nu al weer die nieuwe term: onfeilbaar? Mag Calvijn soms niet meer zeggen, dat men door ongelooft Gods belofte „irrita” doet zijn, d.w.z. dat ze dus niet doorgaat, omdat ze, met vermindering van den voorspellingsvorm, slechts was gegeven op de manier van Twissus: een toezegging van den avond-zegen, de eeuwige zaligheid, onder conditie van 's morgens, 's middags, naar het Woord luisteren?);
- e) „Het volgt dus, dat de belofte voor de uitverkorenen alleen is”.

Daar staan we dus weer.
„Onfeilbaar”. Dat is ook weer zoo'n woord, waaraan men in bepaalden zin onvoorwaardelijk vast moet houden, maar dat men in een anderen zin rustig kan beschouwen als niet ter zake doende, omdat het over deze vraag loopt: of aan iemand, die gedoopt is met een aaneenschakeling van dreiging verbonden belofte, de zaligheid toch ontgaat, zonder dat God gelogen heeft, of de kerk heeft laten liegen of — zeuren. Indien God tevoren aan ongelovigen zoo iets GEDREIGD heeft, dan gaat zijn CONCRETE aanzegging „onfeilbaar” door.

Daar staan we dus weer.
Wat beteekent „gelden”? Rechtskracht hebben? Dan zeggen we: die belofte GELDT IEDEREEN tot wien ze komt. Onfeilbaar. Of — beteekent het: doorstooten van het efficiëns zijn tot het efficiënt zijn voor de bereiking van Gods oogmerk: de zaligheid der verkorenen? Dan zeggen we: onvoorwaardelijk ALLEEN voor de uitverkorenen.

Daar staan we, nog eens:
Wat beteekent „ZIJN VOOR”? Wil dat zeggen: rechtskrachtig, en rechtsgeldig, en naar de letter den aangesproken mensch aangaan, hem onder beslag leggen, en voor alle eeuwigheid onder een nooit weg te werken rechtak'len zetten? Dan zeggen we: „het is voor allemaal”. Of wil „zijn voor” zeggen: tot op de laatste vezels van het onder conditie van Twissus in uitzicht gestelde kleed der zaligheid in handen, en dat blinkende kleed om uw verheerlijkt hemeellichaam krijgen? Dan zeggen we: asjeblijft, zeg

het duidelijk: alleen voor de uitverkorenen.

Daar staan wij.
Een formule, die alle kanten uitkan, en die toch binden zou?

Daar staan we nu.
Want de groote kwestie wordt nu: wat gebeurt er bij den doop? Krijg ik daar een dogmatische uitspraak: God maakt de uitverkorenen allemaal zalig? Of word ik aangesproken met een rechts woord, waarin ik persoonlijk en individueel betrokken ben?

Een dogmatische uitspraak, die kan luiden: God schiep de wereld, of: Christus' bloed rechtvaardigt, of: Maria is niet ten hemel opgenomen naar het lichaam, of: als het weer mooi is, dan heeft God dat gedaan.

Maar een dogmatische uitspraak meekrijgen is mij niet genoeg. Ik wil geen uitspraak, maar een aanspraak. En nu is de groote kwestie: wat krijgen we mee bij den doop?

Daar staan we nu: hoe kunnen we, ik citeer een beetje ondeugend Twissus, hoe kunnen we op de Pacific varen? Neen, zoo staat het er bij Twissus eigenlijk niet. Hij zegt tot de remonstranten, dat ze (257, a, in Corv.) met hun leer over een vooruitgezien geloof als grond voor de verkiezing net zoo makkelijk kunnen filosofeeren, als een zelttochtje organiseren op een kalme zee: een mare pacificum. Een pacifische zee is natuurlijk niet de Pacific Zee. Maar toch: we moeten alle oceanen van den tijd over..... tot straks. Tot de horizon bereikt is. Tot we komen tot die deur, waarop God schreef, wat Twissus noemde: het eindstation: SALUS (ditmaal bedoeld als: eeuwige zaligheid aan 't eind der baan). Laat nu de levensbaan de Pacific zijn, of de Atlantische Oceaan, hoe ben ik op dat schip gezet? Met een mooie filosofische, dogmatische, orthodoxe UITSpraak: zaligheid is alleen voor de uitverkorenen, want a)....., b)....., c)....., d)....., enzovoort? Of ben ik op het schip gezet: met een belofte, een vermaning, een dreiging, een toezegging, stipulatie hier, stipulatie daar? Hoe vaar ik?

Omdat hier de kwestie ligt, willen we over dat „zijn voor” volgende week nog iets opmerken. K. S.

„Seen program”

Men kan wel eens — met een gebaar in de richting van het Amersfoortsche Congres — de vraag hooren stellen: hoe kunt ge nu, b.v. op politiek gebied, van wal steken zonder al een program te hebben, breed uitgewerkt? Daar zit natuurlijk wat in. Maar ook in wat hier volgt: Bij een beweging, die niet van boven af wordt opgedrongen, kan het aanvankelijk niet anders. Men begint een keer, omdat men voelt, dat er noodzaak is; men grijpt eerst elkaar bij de hand om weer zich te weten opgenomen in een gemeenschap, die fundamenteel voor de noodzakelijke bezinning de voorwaarden teruggaat; en pas later komt men dan tot een program.

Precies zoo is het gegaan in de A. R. partij. Een stembus-program (aldus Kuiper, O. P., 7) moet liefst één enkel woord bevatten; en van een politieke geloofsbelijdenis is bij zulk een program geen sprake, z.i. Het zij een „vluchtig, hoog etherisch verschijsel” (8). Een regerings-program hebbe tot doel: „verovering of inbezitting van het Ministerie” (9). En een beginsel-program? Wel, ziet ge u genoodzaakt, oppositie in het algemeen te maken, dan is het leveren van een beginsel-program „niet aanstands”, doch „van leverie” u ten plicht (9). „Niet aanstands, want in den aanvang weet ge nog niet, hoe ge het hebt” (10). „Zulk een program gaf de heer Groen van Prinsterer alleen daarom nooit, dewijl het eerst door zijn sterfen noodzakelijk werd” (11).

Me dunkt, dat deze woorden aardig goed pasten bij wat velen thans voor oogen staat.

Toelichting bij het voorstel tot oprichting

van een Gereformeerd Sociaal en Economisch Verband II (slot)

Wij houden ons dus bij voorbaat ervan overtuigd, dat men in de kringen van het C.N.V. ons optreden ongaarne zal zien, hoogstens als een overbodigheid, althans niet als een noodzakelijkheid. Welnu, wij hebben in het voorgaande reeds eenige argumenten naar voren gebracht, die sterk genoeg zijn o.i. om voor ons tegenovergesteld standpunt te pleiten. Wij hebben dit alleen reeds hierom opgemerkt, omdat die aanwezigen, die lid van het C.N.V. zijn, zich er bij voorbaat van bewust moeten zijn, voor zoover zij dit niet reeds waren, dat hun werkzaamheid hier, wanneer men de genoemde opvattingen bij de leiding van dat C.N.V. niet prijsgeeft, tot critiek en tegenstand van die leiding, zooals redelijk verwacht moet worden, aanleiding zal geven.

Feitelijk is zulk een critiek reeds aan het woord gekomen, zij het meer uit politieke richting, in het artikel, dat wij in het begin even noemden, uit de Nieuwe Drentsche Courant. Aan de initialen R-r zouden wij afleiden, dat dit artikel van de hand van den heer Van Ru'ler is. De genoemde redacteur plaatste dit artikel onder het opschrift: „Het breekt er in”. Dat wil dus nogal wat zeggen. Toen de Sikkels in 1903 zijn bekende stellingen over vakorganisatie publiceerde, waarbij hij de organisatie van den arbeid niet enkel

Trouwens, in 1871 geeft de toenmalige „Heraut” (een krant) een soort van „program”, dat nog al aardig wat verschildt van wat De Standaard van 19 April 1878 stelde (12, vgl. 14). En toen dan eindelijk een program was opgesteld door een Centraal Comité, kwam van allen kant de critiek los: De Bazuin, Wageningesch Weekblad, de Goesche verkiezing (14); en moest Kuiper zich verdedigen tegen „Kampen en Kralingen” (15).

Dat was in 1878; en het Centraal Comité was in het leven geroepen tijdens de verkiezingen van 1873 (15).

Ons dunkt, dat we, hoe we verder ook denken, hierbij rustig kunnen zijn. Verstandig was het, geen noodzaak te scheppen, om zooals destijds „geheime raadslingen” later in uitgebrachte critiek, „in het daglicht te halen”; want ze waren er eenvoudig niet (vgl. 15). Jaren lang had Groen „op lossen voet” gewerkt (15). Het verzoek om een stembus-program op te stellen, kwam van twee kiesverenigingen eerst tegen de stembus van 1877 (16). Hoe lang was men toen reeds bezig geweest? Redacteuren waren gebleken niet capabel te zijn (16/7); en toen bleek de eenige uitweg: het Centraal Comité.

Ons dunkt, het verleden ontslaat Amersfoort van alle critiek op het aangelegen punt.

Tot zoover Kuiper zelf. Hij valt over te praten? Best. Maar eerst nuchter worden. K. S.

De heilige kus

Steven Runciman (The Medieval Manichee, Cambridge, 1947, 159) vertelt van de Catharen, dat zij hun ceremoniën plachten te besluiten met den „vredekus”, die ook wel genoemd is „heilige kus”. De „Volmaakten” kusten eerst elkander, daarna de „Geloovigen”, die daarna elkander hetzelfde deden.

Was dat een wel vroom lijkende, maar toch te vrije omgang van de seksen? Ik las onlangs een pleidooi voor het christelijk dansen: vroeger waren ze ook niet zoo bang voor contact der seksen: de heilige kus, de christelijke dans, dat moest toch kunnen?

Ik vermoed niet, dat er veel dansvloeren zijn, alleen geschikt voor balschoentjes, die alleen aan voeten van de heiligen passen. Parketvloeren zijn nog al duur, en de contribuanten voor de kerk hebben (als ze 't daar goed doen) meestal niet veel meer over voor particuliere parketvloertjes voor voeten, die ook van 't kerkje zijn.

Maar hoe het zij — ik ben geen archeoloog en weet niet hoe het overal ging. Dat evenwel hier niet al te vlot te concluderen valt, bewijst Runciman. Hij heet die cathaarsche ceremonie raakten de seksen elkaar niet aan. Als mannen en vrouwen elkaar met den heiligen kerkkus groetten, dan ging het zóó: een mannelijke Volmaakte kuste het evangelie, overhandigde dat aan de vrouwelijke mede-Volmaakte (of anders: „Geloovige”), om het evangelie ook zelf te kussen; en zoo deed een vrouwelijke Volmaakte ook tegenover een mannelijk Geloovige.

Misschien dus — als ze eens den bijbel offereerden op dien parketvloer? Neo-catharen.....? K. S.

Proceskosten studentencorps

In dank ontvingen we weer bijdragen. Ditmaal van: J. v. d. M. te H. f 2.50; van mej. B. M. M. te A., mej. M. J. te G., en mej. K. E. te A., gezamenlijk in één storting f 7.50; collecte gemeente-vergadering Hilversum (door br S. K. aldaar) f 10.—; C. de W. te G. f 1.—.

Samen f 21.— dus.
De derde reeks was blijkens ons nummer van verleden week gebracht op f 91.75. We hebben er nu aan toe zien voegen: f 21.—.

En staan dus thans voor de derde reeks op f 112.75.
Iemand zei eens van een man, die wel eens wat geld vroeg, zoo op deze manier: werken kan hij wel, te bedelen schaaft hij zich niet. Ik ken dien man. Ik geloof, dat hij zich wel degelijk schaaft te bedelen. Hij gelooft alleen maar niet, dat zulke stukjes schrijven als dit „bedelen” is: die studenten dragen onze lasten: ze lijden voor ons, als een advocaat dingen gaat zeggen voor een hof, waarvan men zoo maar constateeren kan; wat die man daar zegt, is niet waar; „insiders” weten dat onmiddellijk. Zoo dat we nog graag ons gironummer melden: 127278. En u verzoeken, te blijven aantekenen op uw bijlet de woorden: „proceskosten Studentencorps”. K. SCHILDER.

POLITIEK EN SOCIAAL LEVEN

wilde zoeken in vereniging van de arbeiders, maar ook van de patroons, toen werd hem van de zijde van Patrimoniums bestuur verweten „dat ds Sikkels meende over de kwestie zich te moeten laten hooren, is zijn recht, maar dat hij daarbij met een grooten Sikkels in de voeten van onze maaiers zou slaan, zie, dat hadden we niet verwacht”. (R. Hagooft, Het beginsel behouden, gedenkboek Patrimonium, b/z. 375). Er is dus in zooverre ons niets vreemds overkomen, dat, terwijl wij nog maar een poging doen om te komen tot een eerste contact met elkaar op een aangegeven grondslag, men in de dagbladders reeds gereed staat, dit als het werk niet van bouwers, maar van s'oopers te kwalificeeren.
Met name waar hij ervan spreekt, dat onze oproep, ondanks den eenvoud, niet uitblinkt in duidelijkheid, had dit den schrijver moeten aansporen zijn critiek in te houden, totdat hem meer zou zijn gebleken. Overigens blijkt uit zijn artikel zelf wel, dat het met die duidelijkheid nog niet zoo bedroevend gesteld is. Hij zegt, dat bij ons op den achtergrond staat de stelling, dat de Gereformeerde belijdenis naast de Heilige Schrift de basis moet zijn, waarop alle vragen aan de orde moeten komen. Nu wat ons aangaat, hij had rustig mogen zeggen, dat dit op den voorgrond staat. Zoo is 't althans bedoeld en, naar ik meen, ook gezegd.

leraut" (een aardig wat 1878 stelde ram was op allen kant Veekblad, de zich verdedi- was in het 873 (15). nken, hierbij en noodzaak raadsragen" it te halen"; ren lang had verzoek om n twee kies- 77 (16). Hoe Redacteuren n toen bleek ort van alle raten? Best. K. S. Cambridge, n ceremoniën die ook wel kusten eerst na elkander te vrije om- dool voor het let zoo bang e christelijke zijn, alleen voeten van duur, en de t daar goed ticuliere par- cje zijn. oog en weet let al te vlot heel die ca- ar niet aan. igen kerkus e Volmaakte e vrouwelijke m het evan- uweijlike Vol- vige. xfreerden op K. S. arps Ditmaal van: te A., mej. in één stor- versum (door van verleden aan toe zien op f 112.75. ens wat geld wel, te bede- ik geloof, dat geloof alleen dit „bedelen“ den voor ons, en hof, waar- die man daar ddellijk. Zoo- : 127278. En ljet de woor- SCHILDER. AL LEVEN l (slot) ers, maar ook zijde van Pa- likkel meende ooren, is zijn ten Sikkell in e, dat hadden sel behouden, s dus in zoo- t, terwijl wij tot een eerste ondslog, men als het werk kwalificeeren. onze oproep, duidelijkheid, zijn kritiek in leken. Over- het met die gesteld is. Hij at de stelling, Heilige Schrift i aan de orde ij had rustig rond staat. a, ook gezegd.

Wij zien eenvoudig principiële dit als onze roeping. De schrijver heeft verder bezwaar tegen het innemen van deze stelling over de belijdenis en maatschappelijk sociaal werk, zomaar zonder bewijsgrond. Om dien bewijsgrond te hooren, had hij hier moeten zijn; de pers is door ons niet geweerd. Wij hebben reeds bij de verwijzing naar het onderwerp, dat ds Kunst in 1925 inleide, erop gewezen, dat ook meerderen er over denken als wij. Doch wat in dezen afdoende is o.i.: kan en mag hij anders verwachten van menschen, die eens voor God en Zijn heilige gemeente hebben verklaard, in hun belijdenis van de waarachtige en volkomen leer der zaligheid standvastig te zullen blijven in leven en sterven? Geldt zijn belijdenis alleen maar voor zijn kerklid-zijn of voor het geheele leven?

En dan komt de misvatting ten aanzien van de stelling, dat naast de Schrift ook de belijdenis door de maatschappelijke vragen wordt gevraagd. Daarvan begrijpt de schrijver niets. Hij zegt: van tweeën één, of de Heilige Schrift is ongenoegzaam en heeft aanvulling van de kerk van noode, of de Heilige Schrift is volkomen genoegzaam en dan is het daarmee uit. Voor de kerk acht hij deze geloofsbelijdenis noodig tot onderwijzing en fundeering harer leden en tot het stellen van hetgeen zij belijdt. Dat is van groote betekenis, zegt hij, voor het leven van de kerk, en van al haar leden persoonlijk, doch met welk recht nu zes personen stellen, dat maatschappelijke en sociale vragen op grond van de belijdenis moeten worden besproken, is hem onduidelijk. Hij zegt, dat wij hem dat toch moeilijk klaar zullen kunnen maken. Maar hoe hebben wij het dan? Als die belijdenis, zooals deze redacteur van de Nieuwe Drentsche Courant zelf zegt, van groote betekenis is voor alle leden van de kerk persoonlijk, houdt dit dan niet tevens in, dat zij zich dit ook bewust moeten zijn, wanneer zij met één of meer tezamenkomen? Geldt dit alleen voor hun persoonlijk leven, maar niet voor hun samenleven in de gemeenschap der heiligen? Van onzen kant meen ik, dat de stelling gewettigd is, dat het dezen redacteur moeilijk zal vallen, dat voor zichzelf en voor ons klaar te maken. Wanneer hij zegt, waar staat dat in den Bijbel, dat ik die belijdenisschriften erbij moet hebben, dan is dat natuurlijk een dwaze vraag, in zoverre hij een tekst wil hebben, die spreekt over de belijdenisschriften der kerk. Toen de Bijbel geschreven werd, waren de belijdenisschriften er nog niet, doch hebben ze daarmee hun betekenis ook voor het maatschappelijk leven verloren? Waarom zouden we ze dan ook maar niet hun betekenis voor de kerk gaan onttrekken? Hebben we ze dan wel nodig en waarom hebben we aan den Bijbel niet genoeg? Ik meende, dat mede ter afsnijding van opkomende dwalingen de kerk overeenkomstig haar roeping is gaan belijden b.v. ook ten aanzien van de ambten der overheid. En zooals reeds gezegd, de belijdenis is een zaak voor leven en sterven, allesomvattend en niets van het leven uitsluitend.

Dan gaat de redacteur over op de organisatorische kwestie. Die is hem zoo mogelijk nog onduidelijker. Hij zegt, dat in het C.N.V. en het Verbond van Chr. Werkgevers het geluid van onze zes heeren nimmer is geweerd of onderdrukt, vermoedelijk is er wel eens een woord tegen gesproken. Een zaak, die met vermoedens moet worden gediend, staat o.i. niet sterk. Maar overigens, wij kunnen best tegenspraak verdragen en ressentiment ligt verre van ons. Wij hebben zelf ten aanzien van deze zaak iets anders verklaard en wel dit, dat wij overwogen hebben, dat deze organisatie op de n door ons gestelden grondslag geen leiding kunnen geven aan principiële onderzoek. Daardoor en daardoor alleen is ons eigen initiatief bepaald.

Ook stelt de schrijver van dit artikel nog de vraag, of het soms onze bedoeling is, een soort Patrimonium op te richten. Toen ik dit las, dacht ik, die vraag is nog zoo vreemd niet. Niet alleen dat de Gereformeerde een sterke plaats in Patrimonium innamen, doch daarbij had dit werklieden-verbond in zijn statuten ook duidelijk aangegeven, dat het zich de verbreiding van kennis van Gods Woord als taak stelde, ook al werd daar achter gevoegd „de traditie onzes volks“, hetgeen ons, als zijnde een weinig omlind en zwevend begrip, minder kan bekoren. Wellicht blijkt onze verarming op sociaal-economisch gebied nergens beter dan in de toelichting, welke de nieuwe editie van Van Dale's Groot Woordenboek der Nederlandsche taal geeft bij het woord „Patrimonium“: „Eertijds naam van een protestantsch-christelijke werkliedenvereniging in ons land; nog als naam van verenigingsgebouwen“. Inderdaar wordt hier en daar het bestaan van Patrimonium alleen nog maar gerekt ter wille van de exploitatie van wat huizen en gebouwen. De gedachte zou derhalve wel overweging verdienen, of in dezen toestand van geestelijke verarming geen verbetering moet komen. Toch willen wij daarmee niet gezegd hebben, dat een voortzetting van het werk van Patrimonium ligt in de lijn van ons bedoelen, zooals een ieder, die hierbij kennis krijgt van onzen opzet en die kent de geschiedenis van dit verbond, terstond zal verstaan.

Vervolgens waagt de schrijver zich aan een vergelijking tuschen ons optreden en dat in de jaren 1947 en 1948 op politiek terrein. Het Congres te Amersfoort komt ter sprake, met de contactneming met het Centraal Comité van de A.R. partij. Welnu, daar was ik persoonlijk ook bij, zoowel bij het één als bij het ander. Wanneer de redacteur dan ook verklaart, dat na dat onderhoud met het Centraal Comité tot ons de vraag kwam: zeg ons nu eens wat ge wilt, dan zullen

we ernstig overwegen, of het mogelijk is, dan was dit een vragen naar den bekenden weg en een afwijzen van hetgeen reeds ter overweging was gegeven. In die vergadering hadden wij van één der aanwezigen reeds beluisterd, dat, wat wij hem voorlegden, ook voor hem 'n benauwende zaak was. Een ander had verklaard, dat van hem door onze vaders in de dagen der doleantie des Zondags van den kansel was gezegd, dat hij een kind des satans was en des Maandags gingen ze met hem op pad voor de politieke partij. Wij hebben hem toen geantwoord, dat wij dat samengaan van die kwalificatie van kind des satans op Zondag en kind des Heeren op Maandag en de rest van de week, in samenhang niet verantwoord achten voor God, die lust heeft tot waarheid in het binnenste. Na het gebrachte bezoek en het ernstige onderhoud hadden wij zulk een onnoozel antwoord als ons werd gegeven, niet verwacht.

Wat overigens het verschijnen van het Gereformeerd Politiek Verbond aangaat, meenen wij, dat wij deze zaak, die immers buiten ons onderwerp omgaat en op politiek terrein ligt, tegenover dezen redacteur gevoelig buiten bespreking kunnen houden. Toch raakt zij ons onderwerp ook weer, in zoverre wij ook hier bij ons samenwerken hetzelfde hebben te bedenken: Daar, waar men kerkelijke banvonnissen heeft uitgesproken — iets waarover de schrijver in de Nieuwe Drentsche Courant volkomen zwijgt — over menschen, die in hun ergerlijk leven grove feiten hebben gepleegd die hen voor de wereld eerloos maken en in een gemeen lidmaat der kerk der afsnijding waardig, daar breekt men de mogelijkheid tot samenwerken buiten de kerkmuren evenzeer op als daar binnen. Daar kan alleen openlijke distancieering, die meteen een veroordeeling inhoudt van zulke vonnissen, het verbroken contact herstellen.

De schrijver van dit artikel in de Nieuwe Drentsche Courant besluit zijn kritiek met de profetische uitspraak „Men make zich geen illusies, de zes heeren hebben geen andere bedoeling en hun actie heeft ook geen ander resultaat. Het breekt erin en afbraak is het gevolg. Ik meen mij geroepen hier te waarschuwen“. Hij baseert dit alles op ons bedoelen, dat hem bekend zou zijn? Doch vanwaar die wijsheid? Met geen van ons heeft hij over deze zaak een woord gewisseld. Hier is niet de wensch, maar de angst de vader van de gedachte. Welke angst? Dat blijkt uit het vervolg als hij zegt, dat de toestand op sociaal en economisch terrein toch zoo ernstig is en dat we in Nederland reeds sterk in de minderheid zijn, denk aan de verhouding 7-5-3. Ja, daar zouden we ook nog wel iets van kunnen zeggen, maar dat bewaren we tot een vol-

genden keer, als de P.B.O. eens onder de loupe genomen wordt, naar we hopen en verwachten. De schrijver haalt er zelfs het West-Europeesch verband bij, waarin we een ontstellend klein groepje uitmaken. Waartoe men al niet komen kan. Hij besluit met de verklaring, dat het onverantwoordelijk is, dit breekt er te hanteeren en de belijdende christenen in Nederland uiteen te slaan, waarvan we dus verdacht worden.

Daartegenover moge staan in de rust van het geloof, dat ziet op God en niet let op de dwaasheid der menschen, onze verklaring, dat wij, onder beding van Gods genade, door ons werk een bijdrage, hoe beschel- den wellicht ook, hopen te leveren tot heil, niet maar van de belijdende christenen alleen, maar van ons geheele volk, waar het betreft het zoeken naar en het geven van een antwoord op de vragen van den tijd in sociaal en economisch opzicht, dat kan steunen op Gods Heilig Woord en de belijdenis der vaders, waarvan wij inderdaad ook vandaag en hier opnieuw belijden, dat wij door Gods genade daarin standvastig hopen te blijven in leven en sterven. Mogen wij zoo gevolg geven aan den oproep van Da Costa aan zijn tijdge- nooten, die ons ook tegenklinkt in zijn „1648 en 1848“:

Ga, broeder! ken uw tijd! doe elke vord'ring recht op, vereenvoudiging, op vrijheiden nog ontzegd! zoo ver die eisch niet strijdt met Wet en Woord des [Heeren! Dat Woord — het kan u veel en groote [dingen leeren van volksplicht beide en recht, [van volkssysteem, invloed, keus! maar geen gemeenschap met een lasterlijke leus! Hoe hoog de hoogheid rees van d' Eeuwgeest en zijn [tolken, de Machten zijn uit God — en de Oppermacht der [volken? Historisch is ze een waan, den Christen is ze een ban! waarvan geen menselijk woord ons land ontheffen [kan.

(Da Costa's Kompletee dichtwerken, uitgegeven door J. P. Hasebroek, verschenen bij A. W. Sijthoff's Uitg. Mij., Leiden, 11e druk, 3e deel, blz. 27/8). (Wij veroorloofden ons een kleine wijziging in de aanspraak en eenige spatieëring. G.).

Laat ons de lendenen omgord houden en brandende de lampen, de plooiën saamgenomen van het slepende gewaad om vaardig te zijn, ook in sociaal-economisch bezinnen, werken, dienen, kampen, tot scheiden — als Gods ure slaat. P. GROEN.

De kwestie van het evangelisten-ambt (IV)

ZENDING EN EVANGELISATIE

§ 2. DE NAAM „EVANGELIST“ EN DE DRAGERS VAN DIEN NAAM.

1. De naam en het woord „evangelist“ hebben geen voorgeschiedenis in het Oude Testament, daar ze daar niet in voorkomen, d.w.z. het woord komt in de Septuaginta, de Griekse vertaling van dat O.T., niet voor.

2. In het niet-bijbelscheen niet-kerk-lijke Grieksch moet het volgens Friedrich in Kittels bekende woordenboek (Band II, blz. 734) alleen maar één keer voorkomen in een inschrift uit Rhodos in de betekenis van „verkoondiger van orakelspreuken“, en volgens Van Veldhuizen (Bijbelsch Kerkelijk Woordenboek, deel II, het N.T., bl. 90) is het daar dan gebruikt om een priester van den Griekischen god Hermes aan te duiden.

3. In het Nieuwe Testament treffen wij „euangelistēs“ driemaal aan: Hand. 21:8; Eph. 4:11 en 2 Tim. 4:5. „Het getal der evangelisten zal grooter geweest zijn dan men uit het voorkomen van het woord in het N.T. mag besluiten“, zegt Friedrich, en hij verwijst naar Philipp. 4:3; 2 Cor. 8:18; Col. 1:7; 4:12. En P. A. E. Sillevius Smitt zegt in zijn proefschrift over „De organisatie der chr. kerk in den apostolischen tijd“, dat „hun getal ongetwijfeld zeer groot was“ en benoemt als zodanig allerlei mannen, die in nauwe betrekking tot de apostelen ons geteekend worden; ze waren „fratres apostolici“ (apostolische broeders), 2 Cor. 2:12; 1 Thess. 3:2 en worden behalve a delphoi (broeders) ook genoemd: sunergoi (medearbeiders of medewerkers), Rom. 16:3 en andere plaatsen; sundouloi (mede-dienstknachten of mede-slaven), Col. 1:7; 4:7; sustratolotai (medestrijders), Philipp. 2:25; huperetai (1 Cor. 4:1; dienaars) en diakonoi (eveneens: dienaars), waarbij hij noemt de namen: Silas, Titus, Tychicus, Aristarchus, Demas, Marcus, Lucas, Trofimius, Epafraas, Apollos, naast Filippus en Timotheus (bl. 136/37).

Anderen sluiten zich daarbij aan, zooals A. J. Bronkhorst, Schrift en Kerkorde, bl. 89; J. de Zwaan, De N.-T.-ische achtergrond van het ambt van zending, bl. 5; Gerh. Huls, De kerkrecht. positie van den zending in een presbyteriale kerkorde, art. in het Ned. Theol. Tijdschrift, 1948—49, 3e jaarg., bl. 170; en ook het meerderheidsrapport onzer deputaten, bl. 9 („naar den aard van het werk zijn er toe ook te rekenen mannen als Silas enz.“; volgt de opsomming van Sillevius Smitt).

Soms rekent men de 70 uit Lucas 10:1 als „voorloopers“ van de latere evangelisten (Calvijn, Voetius) en acht men, dat de apostelen (Lucas 9:6) „het werk van een (latere) evangelist“ deden.

4. Dat alles ziet er wat verward uit, en daarom zullen we eenige orde aanbrengen moeten. We willen even zien, met welke namen de door Sillevius Smitt genoemde mannen, om ons nu daartoe te beperken (in aansluiting bij het meerderheidsrapport), in de Schrift worden benoemd wat hun werk enz. betreft.

Silas heet in Hand. 15:22 „voorganger“ onder de broeders, „man van aanzien“ (Vertal. Bijbelgen.); het is geen ambtstitel, volgens Grosheide; het is in achtiging staan (in Hebr. 13:7, 17, 24 is het: „leider“), zoodat het ook in Hand. 15 vs 22 hoogstens v o o r a a n s t a a n d e kan betee-kenen. In 15:32 heet hij profet. Volgens 15:40 gaat hij met Paulus mee. Als Silvanus, waarvan Silas een afkorting kan zijn, wordt hij genoemd in 2 Cor. 1:19: hij heeft in Corinth gepreekt; 1 Thess. 1:1 en 2 Thess. 1:1 zonder meer met Timotheus genoemd als mede-afzender van die brieven. In 1 Petr. 5:12 noemt Petrus hem een „betrouwbaren broeder“ voor allen, in vers 1 van het eerste hoofdstuk opge- somd. Zoodat de conclusie is, dat Silas of Silvanus is profet, een v o o r a a n s t a a n d i e m a n d onder de broeders in Antiochië en later prediken in Corinth. Tychicus vergezelschap met anderen Paulus naar Macedonië (Hand. 20:4), heet „geïefde broeder“ en „getrouwe dienaar in den Heere“ (Eph. 6:21; Col. 4:7) en tegelijk „mede- dienstknacht in den Heere“ (Col. 4:7). Volgens 2 Tim. 4:12 wordt hij door Paulus naar Eph. gezonden en volgens Titus 3:12 naar Titus.

Aristarchus vergezelt Paulus (sunekdēmos; Hand. 19:29; 20:4; 27:3), is medegevangene (Col. 4:10) en „medearbeider“ of „medewerker“ (Filemon: 24).

Demas, „medewerker“ van Paulus (Filemon: 24), heeft hem verlaten (2 Tim. 4:10).

Marcus, Johannes Marcus, gaat eerst met Paulus mee, Hand. 12:25; daarna met Barnabas, 15:37; is Paulus „nut tot den dienst“, 2 Tim. 4:11 en heet Filemon: 24 „medearbeider“ en in 1 Petr. 5:13 „zoon“ van Petrus.

Lucas heet „medearbeider“ (Filemon vs 24), Trofimius wordt alleen vermeld als reis- genoot (Hand. 20:4; 21:29; 2 Tim. 4:20); Epafraas werkte als „getrouw dienaar“ (dia- konos) te Colossae; Apollos preekte te Corinth (Hand. 18:24; 19:1; 1 Cor. 1:12; 3:4, 5, 6; 4:6;